

27075 - جەننەت ۋە دوزاخنىڭ دەرىجىلىرى ۋە ئۇلاردىكى ئىش - ئەمەللەر

سۇئال

قانچە جەننەت ۋە دوزاخ بار ؟ ئۇلارنىڭ دەرىجىلىرى قانداق پەرقلىنىدۇ ؟ ھەر بىر دەرىجىگە ئىرىشىش ئۈچۈن نىمە قىلىش كىرەك ؟

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

بىرىنچى :

سانغا كەلسەك ، بىرلا جەننەت ۋە بىرلا دوزاخ بار . لىكىن ھەر بىرىدە مەرتىۋە ۋە دەرىجىلەر بار . جەننەت ھەدىيىلەردە بەزىدە كۆپلۈك ساندا ئېلىنىدۇ . بىراق بۇ بىر نەچچە تۈرلۈك جەننەتنىڭ بارلىقىنى ئۇقتۇرمايدۇ . پەقەت ئۇنىڭ كاتتىلىقى ، ئۇنىڭدىكى دەرىجە ، مەرتىۋىلەرنىڭ ھەرخىللىقى ياكى ئۇنىڭغا كىرگەن ھەر بىر كىشىنىڭ ئەجرىنىڭ كاتتىلىقىغا ئىشارەت . خۇددى ئەنەس بىن ماللىكنىڭ ھەدىيىسىدە كەلگەندەك ، ئۇممۇ رەبىئى بىنت بەرا - ھارىسە بىن سۇراقەنىڭ ئانىسى پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) قېشىغا كەلدى . ۋە : " ئى ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى ، ھارىسە ھەققىدە ئېيتىپ بەرمەمسىز ؟ ئۇ بەدرى جىڭىدە بىر ئازغان ئوق تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەنىدى . ئەگەردە ئۇ جەننەتتە بولسا سەۋىر قىلىمەن ، بىراق ئۇ ئەكسىچە بولسا ، ئۇنىڭ ئۈچۈن قاتتىق يىغلايمەن . " دىدى . ئۇ : **ئى ھارىسە نىڭ ئاپىسى ، جەننەتتە جەننەتلەر (باغچىلار) بار . يەنە بىر نەقىلدە : ئۇ بولسا كۆپ جەننەت (باغچا) - ھەمدە سىنىڭ ئوغلۇڭ ئەڭ يۇقۇرسى بولغان فىردەۋىسكە ئىرىشتى .** دىدى .]

بۇخارىي نەقىل قىلغان ، 2809 [

ئىككىنچى :

دوزاخنىڭ قاتلاملىرى ئۇنىڭ دۇنيادىكى كىشىرىنىڭ كاپىرلىقىنىڭ ئوخشىماسلىقىغا قاراپ ھەرخىل بولىدۇ . مۇناپىقلار

دوزاخنىڭ ئەڭ تۆۋەنكى قاتلىمىدا بولىدۇ . خۇددى ئاللاھ ئېيتقانداك : **مذاصعقلار حوقدم دوزاخنىڭ ظەت ظاستعنع**

قەۋعتعضة (يەنە قەۋعرعضة) تاشلەنعدى ، ظذلا رغا ھەرضعزمذ (ظازابتعن قذتقذزعدعغان) مەدەتكار تاصالمايستەن .

[نىسا (ئاياللار) : 145]

ئۇنىڭ قاتلاملىرىنىڭ ئەڭ يەڭگىلى - ئاللاھ ئۇنىڭدىن ساقلىسۇن - بولسا پەيغەمبىرىمىز ئۇنى كۆرسەتكەن . ئۇ ئىمان بىن بەشىر دىن نەقىل قىلىندىكى ، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **دوزاخ كىشىلىرىنىڭ ئەڭ يەڭگىل ئازاپلىنىدىغىنى - بىر ئادەم بولۇپ ، ئۇنىڭ ئوتتىن بىر جۈپ ئايىقى ، ۋە بىر جۈپ بوغۇچى بولىدۇ . يەنە بىر نەقىلدە : ئىككى چوڭ ئۇنىڭ ئىككى پۇتىنىڭ ئويىمىغا قويۇلىدۇ - دە ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ مىڭسى خۇددى چوڭون قاينىغاندەك قاينايدۇ .**

ئۇ ھېچكىم ئۆزىدىن قاتتىقراق ئازابلانغان دەپ ئويلىمايدۇ . ھالبۇكى ، ئۇ ئەڭ يەڭگىل ئازاپلىنىدىغانلارنىڭ بىرى . [بۇخارىي (6562) ، مۇسلىم (212) نەقىل قىلغان .]

بىر نەقىلدە ھىلىقى ئادەم ئىنىق ئاتالغان بولۇپ ، ئۇ بولسا پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) دادا تەرەپ تاغىسى ئەبۇ تالىب بولۇپ ، ئۇ ئىسلامنىڭ دەسلەپكى مەزگىللىرىدە ئۇنى قوغداشتا رولى بولغانلىقتىن ، ئاللاھ ئۇنىڭدىن ئازاپنى كىمەيتىۋەتكەن .
ئۈچۈنچى :

بىز جەننەتنىڭ سانىغا چەك بەلگىلەنگەنلىكىنى بىلمەيمىز . ئابدۇللاھ بىن ئەمرۇنىڭ ھەدىسىگە ئاساسلانغاندا ، ئۇنىڭ سانى قۇرئان ئايەتلىرىنىڭ سانىغا تەڭ كىلىدۇ ، دىيىلىدۇ . ئۇنىڭدا پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **قۇرئاننىڭ ھەممىسىگە (ئۇنى دائىم تىلاۋەت قىلغۇچى) دىيىلىدۇكى : ئوقۇغىن ، خۇددى بۇدۇنيادا تىلاۋەت قىلغىنىڭدەك تىلاۋەت قىلغىن ھەمدە ئۆرلىگىن . سىنىڭ ئورنۇڭ سەن ئوقۇيدىغان ئاخىرقى ئايەتتە بولىدۇ .** [ئۇنى ئەبۇ داۋۇد (1464) ، تىرمىزىي (2914) نەقىل قىلغان . ئەلبانىي سەھىھ ئەبۇ داۋۇدتا ئۇنى سەھىھ دەپ تۈرگە ئايرىغان .]

مۇنزىرىي **تەرغىب**تا مۇنداق دىگەن : خەتتابىي مۇنداق دىدى : " نەقىلدە كەلدىكى ، قۇرئاندىكى ئايەتلەرنىڭ سانى بولسا ئاخىرەتتە جەننەتتىكى دەرىجە ۋە مەرتىۋىلەرنىڭ سانى . ھەمدە قۇرئان ئوقۇغۇچىغا : سەن قۇرئاننىڭ ئايەتلىرىنى ئوقۇغان مىقداردا دەرىجىگە ئۆرلىگىن ، دىيىلىدۇ . كىمكى قۇرئاننىڭ ھەممىسىنى تىلاۋەت قىلسا ، ئۇ ئاخىرەتتە جەننەتتىكى ئەڭ يۇقىرى دەرىجىگە يىتىدۇ . ھەمدە كىمكى ئۇنىڭ بىر قىسمىنى تىلاۋەت قىلسا ، ئۇ شۇنىڭ چوڭ-كىچىكلىكىگە ئوخشاش دەرىجىگە ئۆرلىيدۇ . ھەمدە ئۇنىڭ ئەجىرىنىڭ ئاخىرقى چېكى قىرائىتىنىڭ ئاخىرقى چېكىدە بولىدۇ . " [تەرغىب ۋە تەرھىب ، 228]
لىكىن ئۇنىڭ بۇ سۆزىدە باشقىچە قاراشلار بار ؛ چۈنكى ھەدىس قۇرئاننى يادقا ئالغۇچىلارنىڭ دەرىجىسى ھەققىدە ئەمەس ، ئۇلارنىڭ ئورنى ھەققىدە بولۇپ ، دەرىجە ئۇلارنىڭ بۇدۇنيادىكى تىرىشچانلىقلىرىغا قاراپ ھەرخىل بولىدۇ . شۇنىڭدەك ، كىشىلەر بىر-بىرى بىلەن يۇقىرى-تۆۋەن بولىدىغان باشقا ئىش-ئەمەللەر بار . مەسىلەن ، ساپ ئىيمان ، جىھاد ۋە باشقىلار . شۇڭا بىز پۈتكۈل قۇرئاننى يادلىغۇچى مۇتلەق ھالدا جەننەتتىكى ئەڭ يۇقىرى دەرىجىدە بولىدۇ دەپ ئېيتالمايمىز .

جەننەت دەرىجىلىرىنىڭ ئەڭ يۇقىرىسى بولسا فىردەۋىس . ئەبۇ ھۇرەيرىدىن نەقىل قىلىندىكى ، ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **سىلەر ئاللاھتىن سورىغان چېغىڭلاردا ، ئۇنىڭدىن فىردەۋىسنى سورىڭلار . چۈنكى ئۇ جەننەتنىڭ ئوتتۇرسىدا ھەمدە جەننەتنىڭ ئەڭ يۇقىرىسى بولۇپ ، ئۇنىڭ ئۈستىدە مېھرىبان ئاللاھنىڭ تەختى (ئەرشى) بار ، ئۇنىڭدىن جەننەتنىڭ دەريالىرى ئىتىلىپ چىقىدۇ .** [ئۇنى بۇخارىي (2637) ، مۇسلىم (2831) نەقىل قىلغان . **جەننەتنىڭ ئوتتۇرىسى** نىڭ مەنىسى : ئۇنىڭ ئەڭ ياخشىسى . ئۇ ئاللاھنىڭ مۇنۇ سۆزىگە ئوخشايدۇ : **ۋە شۇنىڭدەك سىلەرنى ئوتتۇرىدىكى (ئەڭ ياخشى) ئۈممەت قىلدۇق .** [بەقەرە (ئىنەك) : 143]

سۈننەت بىر قىسىم ئىش-ئەمەللەرنى ۋە ئۇنى قىلغۇچىلارنىڭ دەرىجىلىرىنى بايان قىلغان ، ئۇلاردىن :

1- ئاللاھ ھەققىدە ئىشىنىش ۋە ئەلچىلەرگە ئىشىنىش

ئەبۇ سەئىد خۇدرىيىدىن نەقىل قىلىندىكى ، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن :

«جەننەت كىشىلىرى ئۈستىلىرىدىكى ياتاق-ئۆيلەردىكى كىشىلەرنى خۇددى شەرق ياكى غەرب ئۇيۇقىدىكى چاقناپ تۇرغان يۇلتۇزلارنى كۆرۈشكەندەك كۆرۈشىدۇ. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا يۇقۇرى-تۆۋەنلىك بار. ئۇلار: "ئى ئاللاھ ئەلچىسى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئورۇنلىرى ئۇلاردىن باشقىلار يىتەلمەيدىغان ئورۇن، شۇنداقمۇ؟" دىدى. ئۇ: ياق، جىنىم ئۇنىڭ قولىدا بولغان زات بىلەن قەسەم، ئۇلار بولسا ئاللاھ ھەققىدە ئىشەنگەن ۋە ئاللاھنىڭ ئەلچىلىرىگە ئىشەنگەنلەر. [ئۇنى بۇخارىي (3083)، مۇسلىم (2831) نەقىل قىلغان.]

2- ئاللاھ ئۈچۈن جىھاد قىلىش

ئەبۇ ھۇرەيرىدىن نەقىل قىلىندىكى، ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن: جەننەتتە يۈز دەرىجە بار. ئاللاھ ئۇلارنى ئاللاھ ئۈچۈن جىھاد قىلغان كىشىلەرگە تەييارلىغان. ھەر ئىككى دەرىجىنىڭ ئارىسىدىكى ئارىلىق ئاسمانلار بىلەن زېمىننىڭ ئارىسىدىكى ئارىلىققا تەڭ كېلىدۇ.

[ئۇنى بۇخارىي نەقىل قىلغان، 2637]

3- شەھىدىلىكنى راستچىللىق بىلەن ئارزۇ قىلغۇچى ئۇنىڭغا يېتىدۇ

سەھل بىن ھەنىفىتىن نەقىل قىلىندىكى، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن: كىمكى ئاللاھتىن راستچىللىق بىلەن شەھىدىلىكنى تىلىسە، گەرچە ئۇ كارۋىتىدا ئۆلسىمۇ ئۇنى شەھىدىلەرنىڭ ئورنىغا يەتكۈزىدۇ.

[ئۇنى بۇخارىي نەقىل قىلغان، 1909]

4- ئاللاھ ئۈچۈن خىراجەت قىلىش

ئەبۇ ھۇرەيرىدىن نەقىل قىلىندىكى، ئۇ مۇنداق دىگەن: نامراتلار پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) قېشىغا كېلىپ مۇنداق دىدى: "باي كىشىلەر ئەڭ يۇقۇرى ئورۇنلارنىڭ ھەممىسىنى ئىلىۋالدى. ئۇلار بىز ناماز ئوقۇغاندەك ناماز ئوقۇيدۇ، بىز روزا تۇتقاندەك روزا تۇتىدۇ. لېكىن ئۇلارنىڭ ھەج قىلىدىغانغا، جىھاد قىلىدىغانغا ۋە سەدىقە بېرىشكە ئارتۇق مال-مۈلكى بار..."

[ئۇنى بۇخارىي (807)، مۇسلىم (595) نەقىل قىلغان.]

5 - قېيىن پەيتتە بولسىمۇ تاھارەتنى مۇۋاپىق ئىلىش، مەسچىدكە كۆپ قەدەم ئىلىش ھەمدە نامازدىن كېيىن نامازغا ساقلاش

ئەبۇ ھۇرەيرىدىن نەقىل قىلىندىكى، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن: سىلەرگە ئاللاھ ئۇ ئارقىلىق گۇناھلارنى ئۆچۈرىدىغان، ئورنۇڭلارنى كۆتۈرىدىغان نەرسىلەرنى ئېيتىپ بەرمەيمۇ؟ ئۇلار: "ھەئە، ئى ئاللاھ ئەلچىسى." دىدى. ئۇ: گەرچە قېيىن پەيتتە بولسىمۇ تاھارەتنى مۇۋاپىق ئىلىش، مەسچىدكە كۆپ قەدەم ئىلىش ھەمدە نامازدىن كېيىن نامازغا ساقلاش. ئۇ بولسا چىگرانى قوغداش (يەنى، شۇنىڭغا تەڭ). دىدى.

[مۇسلىم نەقىل قىلغان، 251]

6 - قۇرئان يادلاش

ئابدۇللاھ بىن ئەمرۇدىن نەقىل قىلىندىكى، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن:

قۇرئاننى ھەمراھ قىلغۇچىغا (دائىم ئوقۇپ تۇرغۇچى) : سەن خۇددى بۇدۇنيادا تىلاۋەت قىلغىنىڭدەك ، تىلاۋەت قىلغىن ۋە ئۆرلىگىن . سىنىڭ ئورنۇڭ سەن تىلاۋەت قىلغان ئەڭ ئاخىرقى ئايەتتە بولىدۇ ، دىيىلىدۇ . [ئۇنى ئەبۇ داۋۇد (1646) ، تىرمىزىي (2914) نەقىل قىلغان ، ئەلبانىي سەھىيھ ئەبۇ داۋۇدتا سەھىيھ دەپ تۈرگە ئايرىغان .]

ھېرىسمەن ئادەم ئۆزىنىڭ نەزىرىنى جەننەتتىكى ئەڭ يۇقۇرى ئورۇنغا قارىتىشى ھەمدە ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئىرىشىشكە ۋە ئاللاھ ۋەدە قىلغان ئەڭ يۇقۇرى ئورۇن فىردەۋىسكە كىرىشكە كۈرەش قىلىشى كىرەك .

ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .